

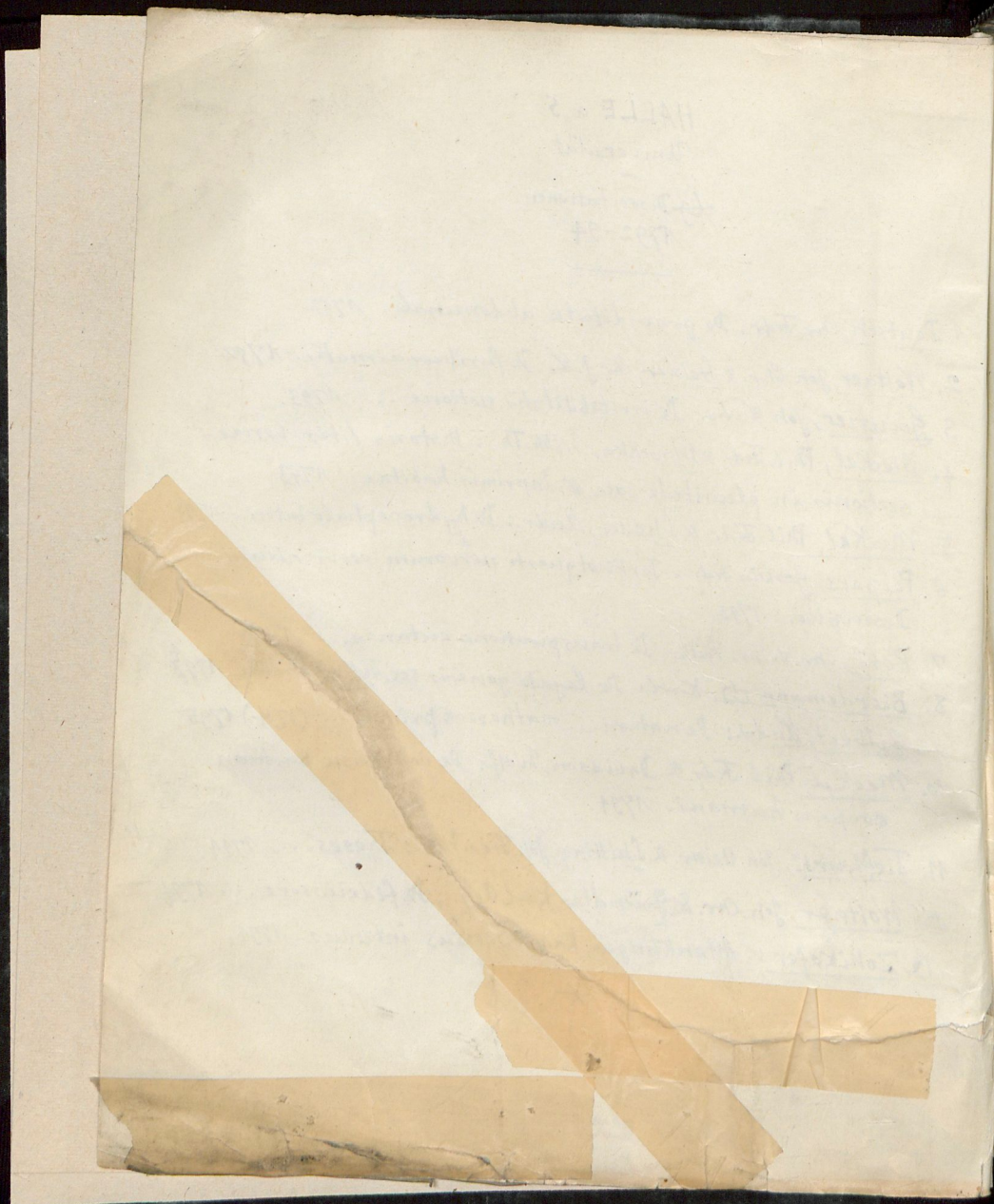
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
1

HALLE a.S.
Universität
—
Dissertationen
1792-94

1. Deutsch, Chr. Frdr.: De graviditate abdominali. 1792.
2. Woltaer, Joh. Chr. & Stalzer, Chr. J. L.: De furibus armatis. 1792.
3. Gautier, Joh. Ludo.: De irritabilitatis notione ... 1793.
4. Meckel, Phil. Frdr. & Maschke, Wilh. Th.: Historia litis verae-
sectionis in pleuritide saec. 16. in primis habitae. 1793.
5. Meckel, Phil. Frdr. & Scheller, Andr.: De hydrocephalo interno. 1793.
6. Peipers, Goswin Frdr.: Tertii et quarti nervorum cervicalium
Descriptio. 1793.
7. Roth, Chr. Heimr. Wilh.: De transpiratione cutanea... 1793.
8. Bierdemann [?], Karl: De legato generis sec. ius commune 1793⁴.
9. Gilbert, Ludw.: De natura... matheseos prima... (1794) 1795.
10. Meckel, Phil. Frdr. & Davidson, Wolf: De consensu partium
corporis humani. 1794.
11. Tieftrunk, Joh. Heimr. & Schitting, Joh. Frdr. Wilh.: Theses... 1794.
12. Woltaer, Joh. Chr. & Gründler, Karl Aug.: De fideiusore... 1794.
13. Zolliker v. Altenklinger, Kap.: Sensus internus. 1794.

✕

DISSERTATIO INAUGVRALIS, 2
DE
FVRIBVS ARMATIS,

QVAM,
EX . ECRETO ET AVCTORITATE
INCLVTI ORDINIS IVRECONSVLTORVM
IN ALMA FRIDERICIANA HALENSI,

PRAESIDE
VIRO ILLVSTRI
IO. CHRIST. WOLTAER

I. V. D.
ET PROFESSORE PVBLICO ORDINARIO,

PRO SVMMIS IN IVRE DIGNITATIBVS OBTINENDIS
PVBLICAE ERVDITORVM DISQVITIONI

D. XXIX SEPT. MDCCLXXXII.

SVMITTIT

AVCTOR

CHRIST. IVL. LVDOV. STELZER,
SERENISSIMO PRINCIPI REGIO BORVSSORVM
DOMINO AVGVSTO FERDINANDO
A CONSILII IYSTITIAE,
IVDICIO PRAEFECTVRAE SCHRAPLAVIENSIS PRAEFECTVS,
ET COMMISSARIVS IYSTITIAE
IN REGIMINE DVCATVS MAGDEBVRGICI
ET COMITATVS MANSFELDICI RECEPTVS.

H A L A E
LITTERIS FRIDER. WILH. HVNDTIL.

(1792)

L
digni
cuius
rando
fos h
reflat
terian
turun

quem
eo pen
me en
que l
furem
vt no
gelca
eti ar
fensu
Sp. 53
to am
furto
arr. I
rium g
Jenae
bimus
tura n

§. 1.

Loci de furum armis, cum ab eius decisione saepif-
sime mors ac vita hominis dependeat, in iure
dignitatem et prima de furto doctrinae principia et
cutuslibet paene feri annales docent. Arma enim fu-
rando delinquentium in iure peruarios atque diuer-
sos habent effectus, et iurium applicationem iustam ac
rectam tanta implicanc difficultate, vt, hanc iuris ma-
teriam tractaturus, rem omnino inutilem me praestit-
urum non suspicer.

§. 2.

*Furem vero armatum appellamus, qui actum
quemdam, ad furti perpetrationem pertinentem vel ab
eo pendentem, armis instructus noxiis peregit. Mini-
me enim omnia, quae numerantur inter arma, quae-
que hominem faciunt armatum, mea ex opinione,
furem efficiunt armatum. Vitae aut sanitati hominis
vt noxia sint arma, oportet. Ergo nec clypeus, nec
galea, nec alia, quae tutelae sunt et alteri innoxia,
etsi armorum communi nomine dici soleant, ad furem,
sensu iuridico, armandum sufficiunt. Conf. LEYSER
Sp. 536. m. 17. seq. Jo. Casp. HEIMBURG diff. de fur-
to armato, Jenae 1761. Jo. Ferd. HOMMEL diff. de
furto qualificato, Lips. 1759. §. 13. BOEHMER ad
art. 159. C. C. §. 6. Car. Frid. WALCHII Glossa-
rium germanicum, interpretationi C. C. C. inseruiens,
Jenae 1790; verbo: *Waffen*. Et pluribus infra da-
bimus, quae de furibus armatis grauius plectendis
iura nostra statuunt, ex odio auctae per arma malefici*

A

et

et audaciae et nocendi facultatis procedere. Ideo re arte factae, quamvis vel maxime artificialis eius conditio sit destructa, ut modo ordinario atque ab artifice destinato ea vi nequeas amplius, e. g. gladio rubigine obdueto, sintae glande non oneratae seu claustro carentis furem armandi vim adtribuo, cum vi a fore faciendae, pulsando vel verberando etc. idonea maneat. Mecum sentit HOMMELIUS in diss. all. l. c.: KRASSIUS autem ad art. 159. C. C. §. 2. nr. 2, nulla adiecta ratione, meis decessit partibus. Et vsum fori, meo probantis, firmat sententia, a summo criminali iudicio Borussico, contra Laurentium Wiczoreck d. 23. Mai. 1789. lata, quam Vir Perillustris Ernest. Ferd. KLEIN Part. 4. pag. 74. der Annalen der Gesetzgebung exhibet. Hinc de fure armato quaestiois princeps caput circa armorum indolem et figuram noxiam versari debere videmus.

§. 3.

Cum quaelibet res, cui nocendi inest homini virtus, a fure male usurpata, nequaquam, ut furem in sensu iuris armatum conspiciamus, efficiat; vim vitae aut sanitati hominum nocendi, auctoritate moti Art. 159. C. C. requirimus in armis. Ergo instrumenta, modicae castigationi peragenda quae inseruiunt, ut virgae, flagella, bacilli, furem armatum non faciunt. Quae quidem res, quando male applicatae, aut crudelius, quam castigantis pietas permitit, vitae aut sanitati noceant, iure armorum quodammodo censei queunt quidem; ipsa vero causa magis ex re et secundum sanam rationem erit desinienda, cuius responsio semper in promptu, ita, ut res nulla fere vnquam egeat disputatione; quam ex iure, ex quaestiois disciplinae adparatum desiderante. Satis habeo monuisse, istis cum quasi - armis meum furem armatum nihil habere negotii.

§. 4.

§. 4.

De furibus armatis disputatio non facilem decisionem et ideo habet, quod leges, quae iudicis religionem moderantur, non adeo aperte rem eloquuntur, et interpretis acumen desiderant, qui vim nocendi armorum, armatum furem ostendentium, demonstrare gessiat. Audiamus primum legem generalem patriae, quae a CAROLO V. proposita, omnem neglexisse videtur discriminis indicem, soli iudicis arbitrio rem gravissimam relinquens. Nullaque lex est in enumerandis singulis armorum speciebus, quae vitae vel sanitati nocent. Art. 140. generaliter pronunciat: so cyner mit eynem töblichen waffen oder weer überläuft ansicht oder schlecht und der benödtigt kan süglich an sabelichkeit oder verlesung seines leibs, lebens etc. eo iterum art. 159: oder mit waffen, damit er jemand, der jm widerstandt thun wolt, verlesen möcht. Eadem rationem sequi videas plurium Imperii S. R. Germanici territoriorum proprias leges. Quid? quod sint, quae de furto, quod armis intervenientibus perpetratum est, adeo silent, ut facile quis sibi persuadeat, legislatorem furis armatae conditionem curare noluisse iudicem poenam finientem. Cuius rei paratum dat exemplum lex provincialis Magdeburgica, die Postgesetzordnung de 1688, quodammodo correcta in Edicto de 7. Sept. 1700. p. 3. nr. 131. Corp. conslit. Magdeb. Mylii.

§. 5.

Romani arma letifera et sanitati noxia communi nomine *teli* indicabant. Vide, sis, Jo. Math. GESNERI thesaur. nou. L. L. voce: *telum*, §. I. SALLUST. Jug. 43. 47. Cat. 42. 43. 51. 52. et LIVIUS dicit de securi, lib. 1, 40: *relicto in vulnere telo*. Hanc potestatem cum telo communicavit ipse L. 54. §. 2. ff. de furtis, autor GAIUS, edictique provincialis interpretis, *furem interdum deprehensum, aiens, non aliter occidere*

dere lex duodecim tabularum permittit, quam, si teli se defendat. Teli autem appellatione et ferrum et fustis et lapis et denique omne, quod nocendi causa habetur, significatur. Eandem interpretandi figuram sequitur idem in L. 233. §. 2. ff. de V. S. verbis: Teli vulgo quidem id appellatur, quod ab arcu mittitur: sed tunc omne significatur, quod mittitur manu. Ita sequitur, ut et lapis et lignum et ferrum hoc nomine contineantur. Similem interpretationem vocis armorum fount, §. 6. in fin. Instit. de Interdictis; l. 3. ff. de vi et vi armata; l. 9. ff. de L. Jul. de vi publ. l. 41. de V. S.

§. 6.

Itaque constat ex LL. mente, instrumentum, quod furem armatum reddit, ad nocendum seu vulnerandum, quoad specificam formam destinatum, non requiri: sed eius ad occidendum et vulnerandum aptitudinem sufficere. Fustis enim, lapis et quoduis lignum de quibus LL. loquuntur allegatae, quae cuncta armorum adpellatione vulgaris loquendi usus non complectitur, furem armatum faciunt, dum ad nocendum sunt apta, quod praecipue ex l. 54. §. 2. ff. de furtis, verbis: omnia, quod nocendi causa habetur, l. 9. ad L. l. de vi publica: sed etiam quid aliud, quod nocere potest, et L. 11. h. t. telorum autem adpellatione omnia, ex quibus singuli homines nocere possunt, accipiuntur, adparet.

§. 7.

Postea, de sufficientia armorum iudicatos, de furis facultate et intentione, instrumento, quod armatus gerit, utendi, disquirere oportet. Homo enim agit, non instrumentum; et vis commouens, ex qua effectus instrumenti noxii oriuntur, penes eum est, qui instrumentum mittit. Facultas subiectiva instrumenti sufficiens seu vere deficiens iudicatur ex imbecillitate corporis aut animi. Sic pueri, fortitudine corporis ad

ad instrumentum noxium agitandum necessaria nondum instructi, pro furibus non habentur armatis, nisi ipsi animum armis viendi, pro facultatis gradu, esse sine nulla sit, afferunt. Tunc enim prauitas interna imbecillitatem vincit externam, et de futuris delictis, ab ipsis perpetrandis, nobis ut caueamus, mihi auctor videtur ipse CAROLUS V. Imp. in C. C. art. 164. Imbecillitas animi et corporis fauet feminis, quae natura timidiores sunt, neque ferocia, impetu et armis ad nocendum proclues censentur, praepriis corpore debiliores. Hanc *divergens* ipsa fouet iuris analogia ex art. 144. C. C. verbis: dann wiewol nit leichtsich eyn weib eynen mann zu eynen entschuldigten notweer vrsachen mag. Atramen, auctore ipso Diuo Imperatore, exploratione adhuc opus est, an in accidentibus rei quid computationem iuris fulciat et sustineat? Sic omnino maxima animi saeuitia, quae sequiori sexui, secundam naturam, familiaris non est, si coniuncta in femina inueniatur cum corporis proceritate et fortitudine, oppugnante ex altera parte masculum cum corporis infirmitate, tum animi molliuie debilem, in furto feminam reddit plene armatam. Neque ipsa sana ratio intercedit. Vid. Ernest. Jo. Frid. MANZEL, in diss. de fure femina, Rost. 1745. §. 8. qui hanc rem plenius persequitur.

§. 8.

Intentionis furis, armis, quae portat, in detrimentum alterius, in quolibet casu, viendi, adesse oportet certitudinem, seu saltem verisimilitudinem. Me tacente tamen de eo constabit cuilibet, quod ex armis comportatis tam diu iusta praesumptio de intentione fure noxa oriatur, quamdiu maleficus non probauerit contrarium, i. e. intentionis nocendi absentiam. Errant adeo, qui de nocendi animo non opus esse inquirere affirmant, ex quibus Jo. Casp. HELMBURGIUS, diss. all. §. 39, mihi temere occurrit. Jus et humanitas

nitas exigunt ab inquirentis officio iudicis, ut aequè
 quaerat de iis, quae condemnationem rei muniunt,
 ac iis, quae iustam excusationem procreant. In in-
 uestiganda armati intentione nocendi omnem ut iudex
 consumat operam, eo magis necessarium putatur, cum
 intentio furis ad corpus delicti conficiendum plane re-
 quiratur, quòd *HEIMBURGIUS* ipse concedit et inde
 grauitèr contradicens peccat. Istud quidem pro-
 bandi onus, potest, vel maxime reo omnibus fore
 testibus cuiusuisque generis testimoniiis destituro, esse
 admodum graue, nisi probationem artificialem iudex
 admittat, cui adhuc diua *Themis* benignissima, per-
 aeque tormentis reprobatis, portas patefecit iudicia-
 rias de excusationibus quaerenti. De artificiali proba-
 tione autem praemittere placet, quae intentionis
 nocendi praesumptionem ex armis, quae habuit furtum
 vel faciens vel renans, profluentem aut munituram
 aut omnino excludunt. Dixi regulam, ex armis
 quae fur gessit, praesumptionem intentionis nocendi
 oriri; nulla tamen cum regula sine exceptione sit
 eius exceptionis exemplum in nostro loco habebit.
 Regulae auctoritas in eo posita videtur, quod arma
 quae attulit furtum facturus, impedimenta haud
 leuis adferant. Cum homo vero suae intentioni exse-
 quendae impedimenta ponere non solet, necessarii
 erit iudicis conclusio, citra animum nocendi armorum
 adterendorum furem nullam habuisse rationem. Iusta
 videtur obiter inspicienti rem ista concludendi ratio.
 Concedo; sed quid, si fur consuetudine aut viuendi
 suo genere constans, arma portet, armaturaque
 incodere solitus sit? Pone militem, in rei militaris di-
 sciplina armatum, aut lanionem, ob artis lanariae
 exercitium sic, cultro aut securi instructum, vel
 rusticum, et quemcunque alium inferioris condi-
 tionis hominem, ex suae conditionis consuetudine
 omnibus nota, cultrum plicatilem pera portan-
 tem.

tem, fecisse furtum? Quamvis huius generis fures quisquis forte ex populo, nemo tamen Ictorum armatos iure dixerit. Hinc iudex de fure, qui in armis furtum fecit, sententiam prolaturus, videat de modo, quem in furto faciendo fur secutus est; inquiret in vitae genus, quod fur proficitur; dispartiat de consuetudine et, ut ita dicam, de iure singulari conditionis furis. In meam qualemcunque sententiam descendentes conspicio HOMMELIUM all. diff. §. 15. et Tr. de rat. confer. torment. ex tort. §. 4. in not. BOEHMERUM ad Carpzovium qu. 79. obs. 1. et Elem. Jurispr. crim. Sect. 2. §. 160. not. 2. et REIMBURGIUM §. 44. Nec est, quod nodum in scirpo quaeramus et cum quibusdam quaestiones in auxilium vocemus aut alia aequae mendacia probandi media, praecipue hodie, cum peraeque humanitatis studium genus humanum a tormentorum timore exemit et recta ratio.

Aliter iudicamus de milite, aut quouis alio, neque ex muneris ratione neque peragendi negotii causa armato, furtum faciente. Ille scilicet probet contrarium, aut furis in sensu iuris armati iustam poenam luat. Nec eum istius furum generis ab armati poena eximendum arbitror, qui suae defensionis causa, ne vel in flagranti correptus carceri mancipetur et poenae, aut vapulet aut quaslibet alias a laesis inferendas iniurias patiat, se armatum ad furtum descendisse insititari non contendit, aut ipso comprehensus est in defensionis actu; qua in re minus difficili mecum sentiunt HOMMEL diff. all. §. 15. et BOEHMER ad Carpz. l. c. Armatum deinde pronuncio furem, qui furandum habuerit parata; ideoque militem, quantumvis custodem et vigilem, gladium vagina eductum manibus tenentem in furto comprehensam, aut rusticum hominem cultrum plicatilem apertum manibus geren-

gerentem, in furto faciendo inuentum, punimus iure et lege furum armatorum.

§. 9.

Deficientis in fure, qui in armis periculosis inuenitur, intentionis praesumptio, quae, vii diximus, ex armis colligitur regulariter contraria, iidem ex variis circumstantiis actu concurrentibus descendit, furi vilis. Sic intentionem nocendi in fure adfuisse negamus, 1) quando fur superuenientibus hominibus armis non resistit; 2) armis non utens, quamvis resistere possit, subito in fugam se dat; 3) in locis non habitatis, subito more armatus, furtum facit.

1. Fur, armis non resistens, illis negatiuis factis, se nocere noluisse, clare demonstrat, quamobrem praesumptionis bonitatis, quatenus illicito eius facto inesse potest, pro eo benigna militat argumentatio. Adferit HEIMBURGIUS all. diff. §. 24.

2. Fuga furis armis instructi iudicem, vt rationem fugae inuestiget, adhortatur. Qui vim defendentis laesi, sit armata vel non, suis viribus putat vel experitur maiorem, praesumptione, sub alia circumstantiarum conditione se et aliter habiturum fuisse, defenditur. Vis externa maior delinquentem repellens exculationem furis excludit, et fur armifer, propter vim maiorem desistens, armatas praesumitur. Ex vi minore remouente, furem se internis persuasionibus, ne armis utatur, commotum fuisse, et arma in detrimentum alterius se defendendi causa non adportata a fure, argumentamur. Demonstrat autem vim minorem defectus armorum aduersarii cum corporali coniunctus defendentis imbecillitate. Ita facile iudicamus de magno sonnium, qui in turba sunt, numero, qui eorum, qui se defendunt, numerum longe superat; et similibus. His praemissis, quis erroris non conuinceret HEIMBURGIUS all. diff. §. 22. furem, armis non adhibitis fugientem,

tem, armiferum, sine vlla restrictione et ratione plene armatum appellanlem?

3. Is, qui aedificia deserta armis instructus furandi animo oppugnat, nullum indicat personam laedendi animum, cum nemo adfit, cui nocere possit. Sint autem semper et absque dubio habitatoribus vacua. Absentia enim habitantium, penes quos est, prout lubet, redeundi facultas, nullam excusationis causam fontū offert. Consentunt STRUBEN, in den rechtlichen Bedenken, nr. 80. §. 4. BOEHMERUS in Elem. iurispr. crim. Sect. 2. §. 174. et QUISTORP in den Grundsätzen des peinl. Rechts, §. 351. Dissentit autem ex insufficienti ratione BODEN diss. de furto qualificato.

§. 10.

Fur in loco furti arma inuenisse, saepius ait, cuius rei, si probare queat, non vna est in loco nostro auctoritas.

Legis Carolinae et eius art. 159. dispositio per clara videtur; pronunciat enim diuus Legislator: so aber eyn dieb jemandts inn sein Behausung mit waffen zum stelen ingeht etc. ex quibus sequitur, furem pro armato haberi non posse, qui armis non adlatis inuadit, sed inuentis in loco furti. Sic ratiocinatur HOMMELIUS all. diss. §. 16. cui LEXSERUS Sp. 536. med. 13. adsentit. Sed eorum interpretatio grammatica legis sensum nimis angustum efficit. Eadem ratione nec fur nuncupari posset armatus, qui in armis adscendit, quia non inuadit. Pari modo HELMBURGIO adsentire nequeo, qui diss. all. §. 48. et 51. sine ulla restrictione contrariam defendit partem. Mea ex sententia, 1. Fur, arma in loco furti pro re furtiua capiens, nec iis vel ad defendendum vel laedendum viens, armatus non censetur. Nulla etenim laedendi intentio tribui potest rapienti modo, vt deportet et lucrum faciat.

2. Fur,

2. Fur, armis, in loco furti inuentis, ante delicti perpetrationem se cingens, in sensu iuris plene se recedit armatum, nam, vt noccat, in promptu est, et cetera libera se armat deliberatione. Multo minus excusatur, qui, licet armis ipsis se defendens, sit visus inuentis, quod quoque et BOEHMERUS ad Carpz. l. c. et QUISTORP l. c. inculcant.

3. Fingas denique furem arma prius non videntem, quam furto laesi e somno excitantur et simul armata manu in furem ruunt, qui, fugiens quidem, vias inuenit praecclusas. Morti vel apprehensioni proximus gladium, quem modo conspiciet, arreptum in ingredientiens minatur, et fugit. Quid tunc? Si in loco furti arma adesse sciuit, quibus in summa se defendere possit necessitate constitutus, et ideo furandi animo inermis venit, armatus nihilominus conferatur, nam intentione nocendi non vacabat. Si vero arma noxia mere arripuit ex insperato, omni caret deliberatione et intentione, solum se in fuga defensurum putatur, et armatis furibus hinc non connumeratur; quod concedit BOEHMER ad C. C. art. 159. §. 7.

§. II.

Animus nocendi, cum, vti patet ex praemissis in fure, vt sensu iuris armatus sit, necessario requiritur; quis est, inuasionem armatam ioci causa factam ab amico in amici bona, vel inter personas sibi vice versa notas, furem armatum non facere, quod dubitet? Adest perulantia, non dolus, (l. 2. §. 8. ff. vi bonor. rapt. et de turba.) adest animus terrensus ludificandi, minime vero nocendi. Consentunt et omnes, veluti Joh. Casp. HELMPURG diff. all. §. 25. KRESS l. all. §. 2. nr. 2. TABOR racem. crim. ad l. 77. ff. de furtis pag. 133. HUNNIUS ad Treul. Vol. post. Disp. 30. qu. 5. Praesumitur atamen furandi animus et nocendi, nisi probetur contrarium, Conf. KRESS l. c.

§. 12.

Transeamus, absoluta furis armati descriptione, ad id, quod iustum est circa furem armatum. Si parca est huius loci decisio. Res enim tangit iura modo *laesi*, modo *iudicis*, in furis armati personam. Laesus enim ius aliquale necis, ex necessaria tutela oriundum, in furem armatum habet; iudicis autem est punire eum, qui e manibus laesi effugit.

§. 13.

De indole ac natura moderaminis inculparae tutelae iam nihil dicam. Ab armato fure laesi summum in illum ius esse, demonstrasse sufficiat.

Multum inter Themidis sacerdotes disputatum est, an fur impune necari possit a laeso, aliove isti auxilium praestante? In eo casu, quo nullum aliud furem tenendi et bona sibi conservandi medium reperiri potest, affirmant H. GROTIUS de iure belli et pacis; lib. 2. c. 1. §. 11. seqq.; STROV. de vindict. privat. c. 6. aph. 2. seqq.; HOMMEL Obsl. 394. Andr. Flor. RIVINUS diss. de iure vitae et necis in furem privato competente, Lipsi. 1740. HELFELDT diss. de violenta rer. nostr. defenf. Jenae 1768. DAN. NETTELEADT diss. de necessitate eiusque in iure effectu, Halae 1752. §. 20.; Jo. Gottl. KLAUBART vero in diss. de homicidio propter defensionem bonorum commisso impuni, Erf. 1733. ius restringens, illud concedit ad bonae eximii valoris et ad quamvis laesi conservationem necessaria defendenda. Qui lege sententiam fulciunt postrema, prouocant quidem ad LL. Wisigoth. Baiuuar. et Longobardorum, cuius iuris ante - carolini vix quisquam usum defenderit. Frustra prouocant et ad Art. 150. C. C. verba; Item so eyner zu rettung eyner andern seib leben oder gut jemandt erschlecht; porro: so jemand eynen bey nechtlischer weis geuetlicher weis inu seinem Haus findet vnd erschlecht. Haec enim clare indicant, de furto Imperatorem loqui nocturno; illa vero

vero dubitandi necessitatem producerent, nisi articuli
 inscriptio: hernach werden etliche Entseibung sint ge
 meyn beruht die auch entschuldigung auff in tragen müs
 sen, dubium tolleret, doceretque lectorem, Imperato
 rem minime de homicidio mere impuni, sed de qui
 busdam casibus loqui, qui modo homicidii ratum
 tollunt omnimode, modo vero minuant. Allegant
 porro ex peregrino iure l. 3. ff. de f. et l. 1. 4.
 §. 1. et l. 5. ff. ad L. Aquil.; l. 54. §. 2. ff. de furtis;
 l. 9. ff. ad L. Cornel. de sicariis et venef.; l. 3. §. 9. ff.
 de vi et vi armata, l. 1. C. quando liceat vnicuique
 sine iud. se vind.; l. 1. C. vnde vi; c. 2. et 3. X. de
 homicidio voluntar.; et denique ex mosaico iure, Exodi
 cap. 22. v. 2., quas ergo ordine excutiamus omnes.

§. 14.

L. 3. ff. de f. et l. aperte dicens de personae tu
 tela, de bonorum filer. Cum ea sentiunt l. 5. ff. ad
 L. Aquil.; l. 9. ff. ad L. Corn. de sicariis; l. 54. §. 2. ff.
 de furtis et l. 1. C. quando liceat vnicuique sine iud.
 se vind.; ergo ad armatum, minime vero ad furem
 simplicem, ita, vt bonorum tutelae sint, applicari
 possunt. Eadem ratio est l. 4. §. 1. ad L. Aquil.
 et c. 3. X. de homicidio, vtpote quae solo de fure lo
 quuntur nocturno. Noctu enim, an fur armatus
 sit, an occidendi aut furandi animo venerit, distingui
 aperte nequit, et ideo, ob personae tutelam, eum
 necare licet. Magis ob stare videntur reliquae leges.
 At salua vbiq. est res nostra. Auctoritate l. 1. C.
 vnde vi, verborum: *Recte possidenti, ad defendendam
 possessionem, quam sine vitio tenebat, inculpatae tutelae
 moderatione illatam vim propulsare licet*, argu
 mentantur quidam: diui Imperatores permiserunt ad
 defendendam possessionem inculpatae tutelae modera
 men, ergo et furem necare simplicem. Sed errant in
 propositione. Moderamen tutelae et necandi ius mire
 differunt. Licita tutela vi absoluitur repellente vi inu
 dentis

dentis aequali seu proportionata. Imperatores igitur vim repellere noxiam vi quidem probant, adhibita tamen proportione, qua ratione ius furem inermem necandi non concedunt.

C. 2. X. de homicidio voluntario haec habet:

Si autem sine odii meditatione, te tuaque (sc. bona) liberando, interfocisti etc.; ex quibus consequi contendunt, furem, ut recuperemus rem furivam, occidere, privato iure, licere. At istiusmodi furis, qui absque occisione comprehendi poterat, occisionem iure humano forte permissam, iure divino prohiberi satis probat poenitentiae agendaec occisori imposita necessitas. Quamvis enim absque odii meditatione occidens laicus non abscessisse poenitentiam agere iubeatur, hanc poenitentiae agendaec remissionem interfectorem non iure suo exigere posse, satis clare indicat vel consilium de poenitentia agenda, vel causa cessantis huius necessitatis, quae est in indulgentiae legislatoris studio, vel ratio utilitatis peractae poenitentiae, quam imago Dei quae etiam in fure colenda est, indicat, vel necessitas poenitendi perpetuo, quae presbyterum sequitur in ista constitutum conditione furemque aut latronem occidentem. Inde satis clare constare suspicor, iuris canonici auctorem in nostro loco novum et a romano recedens ius non constituisse, et in solius suae vitae defendendae necessitate constituto furis occidendi, qui armatus fuit, ius dedisse.

Lex denique mosaica, Exodi Cap. 22. v. 2., effringentem furem necare quidem permittit; sequens autem verus ejusque verba ex versione Lutheri: *ist aber die Sonne über ihn aufgegangen, so soll man das Blutgericht gehen lassen, clare docent, legem nostram de nocturno furto, quod pro armato habetur, esse accipiendam. Vitae igitur, non bonorum defendendorum iure, furem occidere permittit Moses.*

§. 15.

§. 15.

Itaque deficit lex expresse saltem permittens furem non armati necem, aut pro bonorum tutela factam. Damnum igitur, quod sentit respublica ex bonorum priuatorum raptu, et quod ex ciuis nece in ciuitatem redundat detrimentum, aequale nostrae leges non videntur iudicare. Quae cum ita sint, in partes FROMMANNI *diff. de fuga* §. 26. et Jac. Frid. LUDOVICI *diff. an et quatenus adfectus humani in foro considerentur*, §. 30. seqq., qui furem inermem, in bonorum tutelam, necare vetant, pure descenderem, nisi quae KLAUBARTIUS *all. diff. habet*, diuidendam sententiam monerent, argumenta.

Fac furem, tempore famis, victum, in confectionem familiae adhuc dormientis et aequae famis pressae destinatum, auferentem; nonne paterfamilias, somno erectus, furem impune occidet? Puta Finge furem, omne argentum, quod dominus, et inde proxima luce carceris certissimi cambialis squalorem redempturus, debitum soluat, paratum habet, contrectantem furtiuis suis manibus. Et nec furtiuis quamuis non armati, paupertatem suam defendendum prohibebimus dominum? Libertas est vita moralis, qua deficiente physica vere nulla est; pari passu ambulat vtraque. Guil. GROTIUS in *Enchir. de Principiis iur. natur. c. 7. §. 5.* Occidar dominus furem impune, ne moraliter pereat ipse. In hac re consentit lex generalis Borussiae P. II. tit. 20. §. 522, cum lege C. vnde vi, et quidem merito, cum damnum aueritum illato par sit.

Quod vinculo sanguinis nobis coniuncti et cuiuslibet extranei bona nece inuasorum defendere possimus, nulla expressa lege defendi quidem potest. Nec articulus 150. C. C. C., vt antea in §. 13. diximus, iuste in rem vocatur. Adest tamen naturalis obligatio, vt aliorum vitam vel bona, quantum possimus, defendamus.

Puffen

§. 15. §.

16. N.

quandam

diari, n

corporis

l. 3. ff.

rum de

rum ne

Su

sine vlla

hiam pe

§. 243.

rem. I

ro, que

tam et

minus,

Experu

pianae e

torem V

ni, bon

caedem,

fuisse, a

Beroline

pla pera

Re

armatum

Mortis,

moderan

leges ide

150. 151

Cornel.

quando h

X. de ho

puff

PUFFENDORFF de officio hominis et civis, lib. 1. c. 5. §. 15. et lib. 2. c. 16. §. 11; LEYSER sp. 600. med. 16. Natura enim inter nos constituit cognationem quandam, et, cum nefas sit, hominem homini insidiari, natura obtinet, ut, quod quisque ob tutelam corporis sui et aliorum fecerit, iure fecisse existimetur; l. 3. ff. de I. et l. Sed maiore cautione opus in aliorum defensione constituitur homicidis, cum, de aliorum necessitate iudicare, difficillimum sit.

§. 16.

Sunt, qui, bona inualoris caede iuste defendi, sine ulla restrictione tuentes, ab observantia fori auxilium petunt, quorum ex numero QUISTORPUM l. c. §. 243. iam nomino, RIVINI et HELFELDIJ sectatores. Desidero neglectam observantiae forensis a Viaro, quem honoris causa aduoco; probationem. Una enim et altera decisio non fundat observantiam, eoque minus, si pronuntiata e falsis principis processerint. Experius sum equidem contrariae sententiae Quistorpianae exempla, quae nostra praxis dedit. Sic venetorem Vockium, Bishofsrodensem, ob furis nocturni, bonis cum furtiuis fugientis aequae et offendentis, caedem, nisi iurando, se in periculo vitae versatum fuisse, affirmaret, extraordinarie puniendum iudices Berolinenses iudicabant. Similiter iudiciorum exempla peraeque iudiciorum serinia dabunt.

§. 17.

Redeo quasi ex diuerticulo, necessario ad ipsam armatum furem, cuius ius executivum mihi summi Mortis, qua succumbit, privatae iustitiae omnis de moderaminis inculptatae tutelae doctrina docet, neque leges idem affirmantes postremae defunt. Art. C. C. C. l. 40. 150. l. 5. pr. ff. ad L. Aquil.; l. 9. ff. ad L. Cornel. de sicariis; l. 54. §. 2. ff. de furtis; l. 1. C. quando liceat unicuique sine iudice se vindicare; c. 2. de homicidio; Exod. cap. 22. v. 2. Adferunt etiam

etiam praedicti iuris Doctores, quibus accedunt
SERUS sp. 600. med. 26. Jo. Georg. SIMON in
de Justit. permilla c. 2. §. 9. et in diss. de iustitia
minis circa sua membra, Jenae 1675. c. 6; v. c.
naturalibus principiis motus CICERO, de officiis
lib. 1. c. 4. dicens: *Principio generi animantium
est a natura tributum, ut se, vitam corpusque tuum
rur, declinetque ea, quae nocitura videantur.* Per
iure et ex obligatione quasi naturali, ut antea dictum
est, (§. 15.) furem necant armatum, domestici, et
fanguinei laesi, et quisque extraneus. Eorum praepo-
mis, qui de familia sunt, occidendi ius argumen-
§. 2. l. de iniuriis et art. 150. C. C. C. defendimus
cum LEYSERO, all. sp. m. 2. et 3.

§. 18.

Sed iidem, armatum furem necandi
caute vitandum est. Requiritur nimirum 1. praesens
periculum vitae vel sanitatis, quod 2. non
leniori modo depelli nequit secure et honeste, et 3. non
furtivae iniusta possessio. Nam, qui non habet, non
perdat, eius periculo nihil est, l. 12. ff. de furtis
et l. 1. C. unde vi, quae scilicet mala fide possideat
quamlibet prohibet bonorum defensionem.

§. 19.

Periculum vitae aut sanitatis praesens necessarium
requiritur, quod ex praemissis (§. 15.) iam patet.
praesumitur autem e sola armorum praesentia.
stituit scilicet diuus Carolus V. C. C. C. art. 159:
mit waffen, damit er jemandt, der im widerstandt
wolt, verleszen möcht, zum stelen eingehet, et postea
So ist in den diebstal, der mit waffen geschicht, ein
vergewaltigung und verleszung zu besorgen. Jus
manum idem probat, etsi in l. 54. §. 2. ff. de furtis
legatur: *furem interdum deprehensum non aliter occi-
dere lex XII. tabularum permittit, quam, si telo se-
ferat.* Lex dicit de furto diurno, quo tempore

vi armorum nocendi iudicari potest et media leniora,
 quae clamor aut fuga suppediant, deesse non solent.
 Quae rerum conditio cum in furto nocturno ad-
 elle non soleat, leges iam supra adlegatae furis no-
 cturni caedem, etsi plene non armati, permittunt.
 Juris ergo occidendi ratio non in ipsa violatione, sed
 in possibilitate et metu iusto, qui premit laesum, po-
 sita videtur. Ideo et furem, arma portantem absque
 nocendi animo, quae forma et figura, minime vero
 visus nociva ostendit, nisi curatius inquirentibus, e.
 g. gladium e ligno constructum vel lamina non prae-
 lectius armorum ex eorum figura, haud vero ex eo-
 rum incognito producitur usu. Consentit HEMBUR-
 GUS all. diff. § 70, a quo interea quoad poenam
 publicam, ob rationes, quas ipse §. 25. exhibet, dif-
 ferentio. (§. 10.) Sufficit inae etiam armorum gesta-
 tio, etsi fur eis forte visus non fuisset. Conf. HOMMEL
 all. diff. §. 17. HEMBURG §. 32. SIMON diff. de iust.
 hom. circa sua membra c. 6. §. 9. et all. C. C. 140.
 142. et 150. §. 3. Nec identitas requiritur armo-
 rum. Omne furtum est ex iis, quae praeter opinio-
 nem contingunt laeso; furesque neque delinquendi
 animum, neque armorum, quibus vii intendunt,
 mensuram denunciare solent, ergo laeso nec tem-
 pus est, nec opportunitas; arma eligendi congrua.
 Et quid, si dominus ad manus arma congrua non ha-
 beat? Mori in honorem pertinacis cuiusdam iuris?
 Accedit, quod saepissime demensionem arithmeticam,
 is, cui vis illata, instituere ipsa natura impediatur. Nam
 et animi et corporis mutuum robur in computationem
 venit. SIMON all. diff. c. 6. §. 9. BERGER in Elect.
 crim. c. 2. mbr. 3. §. 7. CARPZOV qu. 28. nr. 27.
 Deinde omne lenius defensionis medium deficere de-
 bet, quod e. g. in clamore, fuga, furis apprehensio-
 ne, pro casuum varietate esse poterit; l. 5. pr. ff. ad

B

L.

L. Aquil; l. 9. ff. ad L. Cornel. de scariis etc. SIMON
 l. c., STRUV. de vindicta priuata, c. 6. aph. 2. ff.
 GROT. de iure B. et P. lib. 2. c. 1. NETTELBLAD
 all. diss. §. 20. Domini vero ad fugam obligationem
 stringo, neque, vt fugiens bonorum rapiendorum
 opportunitatem improbo faciat, contendo. Natu-
 rali iure, quamdiu possumus, vt nostra defendamus,
 duemur, et raptor sibi ipse impuler, quod perire
 qui, rem nostram contrectaturus, arma non deiecit.
 L. 1. C. vnde vi; CICERO l. c. seq. Vim passio potest
 non incumbit lenioris defensionis probatio. Satis est
 probasse furis armaturam, vitae sanitatisque praeser-
 tis periculi praesumptionem iustam procreantem. Quae
 propter scientem furis et armati aduentum. illius
 que cum sociorum caterua expectantem dominum
 qui furem et suis armis se defendentem occidit, etc.
 L. Corneliae de scariis constitutione puniendum dicitur.

§. 20.

Quid, si fur, arma in manu tenens, saltem
 quaesisset in fuga, laesusque eum vel persequens
 illi obuius furem fugientem occidisset? Furem iure in
 vt in aedificiis occisum pronuncio. Vbi bona sua habet
 ibi et iura proprietarius exercere potest; et vbique iura
 naturali ad nostra tuenda vocatur. Sed caueat fur
 ne fontem arma vel bona furtiua deicientem occidat.
 Bonis recuperatis quaestio de iis tuendis; et deiecit
 armis de tuenda persona esse nequit. A vita igne
 furis abstineat, nisi poenam homicidii velit lucere.
 §. 14. et H. GROT. de iure B. et P. l. 2. c. 1. §. 1.
 13. Interea a regula aberrans furemque incaute
 extra iuris tutelam necans, indulgentiam iudicis
 rito expectat, et non poena homicidii ordinaria, sed
 extraordinaria, pro facti differentia adficitur. LEX
 MEL Rhapf. Obl. 394; CARPZOV qu. 32;
 sp. 601. m. 19; Lex generalis Borussiae l. c.
 §. 21.

Furis
 tantum ha
 acta, vel
 interimit.
 furis caed
 lo iure, n
 saxon No

Ad al
 aduersionis
 veratur,
 Fur
 qua fur a
 et praecip
 quod diu
 plci secre
 cha public
 publica en
 illud crim
 an commi
 ritatem m
 domesticat
 publico, t
 imarie pu
 in sensu it
 bis omnia
 furis publi
 nem, sine
 vt. Car
 publica et

Mai
 sem dix
 interueni

§. 21.

Faris ergo armati caedis excusationem dominus tantum habet, qui furem vel ipso in confectionis actu, vel in fuga cum bonis furtivis comprehensum interimit. Rem per se apertam dico. Postea enim faris caedes vindictae indolem nanciscitur, quae nullo iure, nisi affectuum gravitate excusatur. Jo. Ge. saxon Not. ad Grot. l. 1. c. 3. §. 2. nr. 1.

§. 22.

Ad alteram loci nostri sectionem, quae circa animadversionis in furem armatum publicae statuendae ius versatur, nos convertimus.

Furtum ipsum, furtiva rei alienae contrectatio, quae fur armatus delinquit, *furtum dicitur armatum* et praecipua species furti qualificati seu periculosi est, quod diuus Imperator Art. 159. C. C. C. a furo simpliciter fecerunt. Plerique hanc furti speciem inter delicta publica, quamvis immerito connumerant. Vis publica enim et furtum armatum mire differunt, cum illud crimen et sine armis, hoc autem sola armata manus committi possit. Vis publica quodammodo securitatem mere publicam; hoc securitatem privatam et domesticam laedit, nec Romani illud in iudicio mere publico, sed post accusationem laesi factam, extraordinarie puniebant; l. ult. ff. de furtis. Errat adeo in sensu iuris romani publicum nuncupat. Cum nostris omnia crimina, ob reprobam a maioribus nostris publicorum et privatorum iudiciorum distinctionem, sint publica, huius disputationis dignitas exolevit. Car. Theoph. GRAVN d. supervac. delict. divif. in publica et privata moribus nostris. Jen. 1756.

§. 23.

Maiore veri specie furtum armatum rapinae speciem dixerit quispiam, dum rem mobilem invito et vi interveniente, armis illata vel minata, domino conculso,

B 2

cusso, lucri causa, fur armatus contrecter; a rapina tamen, ut alias differentiae notas, de quibus supra disputo, jam supprimam, furtum armatum generatim eo distinguitur, quod in rapina solae non sufficiunt minae et concussio solum. Rapinam, siue bonorum vi raptorum iniuriam, olim Romanos priuatum etiam habuisse delictum, quod deinde Imperatores extra ordinem punire iusserunt, notum est quidem, monuisse tamen sufficit, solam rem mobilem furti in rem mobiliam obiectum constituere. Violenta immobilis occupatio aut in crimen fractae pacis publicae et *σπολετισμον* Arabum degenerat; l. 9. ff. de extraneis crim.

§. 24.

Romani, qui felices liberam rempublicam viderunt, omne furtum delictum mere priuatum iudicabant et furem civiliter vel furti actione vel condictione furtiua proposita persequabantur. Erat subiectum quoddam discrimen inter furti actionem et condictionem furtiua, et in eo conspicuum, quod illa instaret, non aequae haec, quamuis neutra directa daretur nisi dominis, illa quiritariis, haec iure gentium. l. 14. §. 16. ff. de furtis. Post iuris civilis et gentium exaequationem discrimen vtriusque remedii in effectibus suam conspicimus, ut late docet Reinh. accipitur ab Echtr com in not. ad Treutlerum disp. 20. thes. 3. tum in tractatu de actionibus, disp. 4. §. 20-23. et disp. 5. thes. 16. Condictio rem, ad quam poenam persequabatur; l. 7. §. 1. ff. de condictione furtiua, et denique sicut furtiua actione res peterentur ablatas, in furti iudicium veniebant et res non ablatas l. 21. §. 10. ff. de furtis. Vtraque vero rei furtiua petitio, et actio et condictio, contra heredes dabatur et non praeparata rei persecutoria, poenalis non praeparata; l. 1. ff. de priuatis delictis. Poena furti

olim priuata et indemnitate complectebatur, non
 atque, quae extra ordinem iudicabatur; l. 50. pr. ff.
 de furtis. Quod furis arma iudicii formam innoua-
 uerint aut iura, ex legibus defendi nequit. Grauiora
 deinde Imperatores in fures, quos et extra ordinem
 punire iusserunt, constituerunt, furti iudicium ad
 instar publici efformantes; l. vlt. ff. de priuatis deli-
 ctis; l. vlt. ff. de furtis. Puniebant fures modo Prae-
 factus vigiliū, l. 56. §. 1. ff. de furtis, l. 3. §. 1. ff.
 de off. praef. vigil.; modo provinciarum Praesides,
 l. 13. ff. de off. praef.; nonnunquam praeter morem
 fures, inter quos et armatos numero, puniendi atro-
 cius remittebantur ad Vrbi Praefectum; l. all. de off.
 praef. vigil. Fit quidem in lege mentio furis quali-
 ficati puniendi, l. 3. §. 1. ff. off. praef. vigil.; sed
 de ordinaria in furem qualificatum, sic armatum, pro-
 pria determinata poena ubique silet. Erat enim nul-
 lus extraordinarii delicti punito ordinaria praescri-
 pta, sed poena fontium in extraordinarium criminale
 iudicium vocatorum magistratus arbitrio relicta fuit;
 l. 13. ff. de poen. Errant aperte, qui furem arma-
 tum morte apud Romanos punitum ex l. 54. §. 2. ff.
 de furt. statuunt. Lex XII. tabularum, quam Caius
 allegat, solo de iure priuati in vitam et furis armati
 necem loquitur. Fures nonnunquam capite aut mem-
 bra de iure punitos fuisse negari quidem, sed
 his fures armatos, in quos hoc poenarum genus per-
 misit Nov. 134. et Auth. sed nouo iure C. de ser-
 u. fugit quibus pronunciat Imperator: *sed pro furto non
 moritur, nec aliquod membrum abscinditur, sed ali-
 ter castigabitur. Fures autem vocantur, qui occulte
 et sine armis huiusmodi delinquant. Qui autem vio-
 lenter aggrediuntur aut cum armis aut sine armis,
 aut in domibus, aut in itineribus, aut in mari, poenis
 legalibus subiiciantur.* Claris hic verbis, furem sim-
 plicem

plicem morte aut corporis mutilatione puniri poterat, armatum autem huic poenae generi subiecit.

§. 25.

Ante Carolum V. Imperatorem, majores in vario poenarum genere sed citra crudelitatem in fures animaduertentur. Silent leges antiquissimae Germanorum de poena furti armati, seu propriae furti speciei, quamvis Saxones effringentem periculosum furem capitale punire iuberent, lex Sax. Tit. 4. §. 7, et Frisones, tit. 5. c. 1, furem periculosum privata manecare permitterent. Alii furem modo pecunia, modo flagellis emendare, modo capitis poena adhibebant; Lex Angl. tit. 15, Wisigoth. lib. 8. tit. 1. lib. 9. tit. 2, Alemannor. tit. 26. seq. Ripuariorum tit. 79. Ex mediæ aetatis iure morte maleficium furem expiabat fur, ut testatur WEHNER, sub voce: *Expiationem*. Specul. Sax. lib. 2. art. 13. et Suevic. Cap. 11. pronunciaſſe Imperatorem Fridericum, II. Feud. §. 8. legimus. Vid. Christoph. LEHMANNVM in *Elementis Spirensibus*, lib. 4. c. 17. HEINECCIUM in *Elementis iur. germ.* lib. 2. §. 50. et Chr. Gottl. *VINERVM* in *Commentariis de origine et progressu legum iuribusque Germanicorum*. Pacem domesticam Germani sancte coli volebant, ideoque furtum et rapinam maxime cum inclinantis aevi corrupti mores, larvosa et rapinam agere, ne quidem nobilibus et militibus viris indignam rem opinantes, ad haec maleficia peragenda homines inuitarent, propositis furem poenis eliminare studebant.

§. 26.

Hinc non est, quod adeo accusemus Constitutionem criminalem Carolinam in art. 159. duritici, quae sine vlla restrictione, furem armatum mortis poenam quae in mare laquei et in femina culei est, addidit. Cum autem inter nos poena culei rarius diceretur,

mina vel
nitor. P
rior anim
mata fur
non exclu
gandam f

Ex v
imperator
furifero
feratur d
dem Die
walsigunt
sem fall
constitut
tem et
videtur.

magnam
et paruo
armatum
quinque
expiando
zoem
nullumq
quamvis
geur pi
furtu ma
tus cruci

An
petitur
net nos
dum pr
intention
sum. C
interpro

mina vel laqueo, more tamen femineo, vel gladio puni-
tur. Ferraria autem est in feminis ista atrocitas, rari-
or animi et corporis feminae haec fortitudo, vt ar-
mata fur haberi et capite plecti possit; (§. 7. in fin.)
non exclusis iis, quae ad poenam augendam vel miti-
gandam facere solent.

§. 27.

Ex verbis legis et dispositionis connexu colligimus,
imperatorem praecipue praecavere voluisse, ne actu
furiferi vitae seu sanitati, cui furum imminet, in-
feratur damnum. Audias ipsam legem: So ist iur-
dem Diebstahl, der mit waffen geschieht, epner verge-
waltigung und verletzung zu besorgen. Darum in die-
sem fall der mann mit den strang etc. Inde forma
constitutionis; repetitionem furti, nec non qualita-
tem et quantitatem rei furtivae negligentis, iusta
videtur. Furtum enim reiteratum simplex, sic et
magnum, quod quinque solidos excedit, furto primo
et parvo durius puniri alibi iubetur; furtum autem
armatum capitali poena, sit primum aut tertium, sine
quinque solidos aut vnum assem furatus sit maleficus,
expianandum est. HEIMBERG all. diss. §. 13, Just. Henn.
КОЗЬМЬЕВ Consult. et decis. iur. Tom. 2. P. 2. dec. 1066,
nullumque inuenio dissentientem. Quae poena
quamvis sat grauis sit, ex iuris obseruantia au-
getur praeterea, si modo adsint iustae causae, quae
furti maleficium spectant, e. g. eximius laeso illa-
tus cruciatus etc. adeo, vt et rotae locus esse queat.

§. 28.

An furti consummatio necessaria, vt fons poenam
passatur capitalem? Sunt, qui negant, et in illis emi-
net HOMMELIUS all. diss. §. 18, qui furem punien-
dam pronunciat capitaliter ob solam armis nocendi
intentionem, ante ablationem rei furtivae deprehen-
sum. Opinionem hanc duram et iniustam falsa legis
interpretatione logica, vi cuius, furem armatum,
solum

solum ob nocendi animum et terrorem laeso illatum, non graviter puniri iussisse Imperatorem, defendere nititur. Verbis legis: So ist eine vergewaltigung und verletzung zu bejorgen, male abutens, punit legislator, ratiocinatur quae timet, minime quae facta sunt. Ob verbo: mit waffen, damus ut semandi verlegen möcht, eingehet, armatae ingressio facta videtur, unice punibile esse credit, de quo pronunciat diuus Carolus Imperatorem vim facientibus poenam minari concedo, et punire solum armorum gestationem, etsi in actualem aggressio nem aut defensionem non sint adhibita; vid. NORMANNUS ad Carpz. qu. 79. Quae minime tamen opitalantur hominibus. In lege enim nostra haud disponit principaliter Imperator de vi armata, sed de furto, casum nominans, quo et minimum furtum ita euehant accedentes circumstantiae, vt pro magno habeatur et eius poena augeatur. Ipse etiam verborum nexu, legislatorem armatum ingressum cum furto absolute conuictum cogitasse, lucide docet. Dicit enim, furtum sit primum vel iteratum, magnum vel paruum, manifestum vel non, accedentibus armis, pro mere doloso et periculoso habendum esse. Semper et perpetuo furti requirit existentiam, licet minimi. Clarius loquitur in sequentibus: So ist in dem obbejohall, so mit waffen geschicht, cyner vergewaltigung zu bejorgen. Innuat furtum, vere factum; de ingressa tacens, de furto pronunciat, et id pro legis principali obiecto habendum non dubitandus est. Ad plenariam, quo pergo, furti substantiam necesse est, vt consummatum sit, quod omnes concedunt; inchoati poena mitior. Idem de furto valet armatae. Sors, furto desistens, depulsus aut delicto non perpetrato apprehensus, mitigatam poenam luit, etsi semper ista atrociora, qua fures simplices afficiuntur; quod ipse ex legis fine de poenam mitigandi modo disponens, apparet. Accedunt ad me HELMBURGIIUS all. diss. §. 11, suppressis tamen rationibus; KOCHUS Inst. iur. crim. §. 195; Aug. Ern. ROMHEMANN diss. an poena capitalis in attent. furto qualificato locum habeat? Erf. 1776; RÜTTMANN V. Cl. Aduerf. iur. vniuers. lib. 2. cap. 23. Omnia furtis, cuiusvis sit generis, esse communia, credo, nisi lex expressam, ad speciem furti pertinentem iubeat exceptionem. Ideo, analogicae legis auctoritate, in furto armato puniendo, restitutioni re furruuae mitigandi vim denego. Qualificatur enim haec furti species armorum gestatione, minime vero damno laesio, vt in aliis furti speciebus contingit. Poena lege dicta non ob laesionem internam, sed externi facti ex causa aggravati est, ergo ob sententiam

Sunt
viam iustitiam
Art. 19. C.
personae, di
ciendum esse
mitigandi rat
roarus ha
met ipsi con
da eorum e
gladio puni
quam, obse
adhuc ita fu
furtum saltri
Diebe hest
den Fut ab
Epil. 87. qu
pedibus, m

Quid
furtum p
secundum p
rem furtiva
nonum si
negans, fu
menas furti
ret. Idem
§42. multi
tur fenter
Heller v
caarov v
nr. 48.
Punitur fu
deperatue
domum d
legis: hinc
an fecerit
neg trigi
ist auch r
nuant.
dit et fu
consumm
furto pun

est, ergo ob restitutionem dampni mitigari non potest. Consentit HEIMBURGIUS §. 13.

Sunt et alii, qui, cupiditate mitigandi poenam seducti, viam iustam relinquunt, ex quibus *Zirivium* noto, qui ad Art. 159. C. C. e verbis: oder suest, nach gelegenheit der personen, dignitatem externam et statum civilem furis adpendendum esse, concludit; cum tamen istis Imperator ad solas mitigandi rationes communes iudicem remississe videatur. Quorundam hanc opinionem Zirivii l. all. §. 358. refutans, sibi met ipsi contradixit, qui nobiles, nisi graviore atrocitate facta eorum criminosa adgrauentur, poena laquei immunes et gladio puniendos (not. sub lit. h.) iudicat, atque, nescio quam, observantiae auctoritatem allegat. Sed ubinam viget adhuc ista furi nobili fauens observantia? Nostram criminale forum saltem non sectatur illud Germanorum: Die fleinen Diebe hengt man an den Galgen, vor den großen ziehet man den Hut ab, in cuius vituperationem iam *Lipfius* ad Senec. Epist. 87. quoddam allegavit *ὀξύμορον*: *Paruos fures in com-pedibus, magnos in purpura spectari.*

§. 29.

Quid autem, si fugiens aequae et armis pugnans remque furivam portans fur arripitur vi maiori? Lege tenetur secundum principia, quae de quolibet furto valent. Sufficit, rem furivam ex custodia laesi esse moram, etsi in furis latebras nondum sit deportata. Furis enim nomine illum contineri negans, fures vagos, contrectatores, nundinis peras et crumenas furtive expilantes, in continentem deprehensos vix puniret. Adm sententiis *Kochius* l. c. §. 182, *Quistorpius* §. 341. multique alii; verum nec desunt, qui contrariam tuerentur sententiam. *Struben* rechl. Bedenken nr. 87. 91. *Wächter* rechl. Erkenntnisse peim. Fälle, P. 1. dec. 7. nr. 32. *Carroz* qu. 88. nr. 5. *Puffendorff* princ. crim. c. 25. nr. 48. Quin eos sequar, faciunt Art. C. C. 158. et 167. Punire fur manifestus, etsi furtiva bona in domos suas non deponaverit. In segetum furto amotio iam sufficit, neque domum deportatio rerum furivarum requiritur, quod verba legis: *hinterträgt oder fähret*, porro: wo einer jemandts an berühren seinen fruchten, die er heimlich nem und hinter sich, großen merklichen und geuerlichen schaden ihett, ist auch wie obicht für eyn diebstall zu strafen, liquido induit. Hic aperte, me quidem iudice, lex sententiam prodi et furtum sola amotione e laesi custodia et possessione consummatarum habet, et praecipue laesionem obiectivam in furto puniendam esse, emendato sermone inculcat. Quibus motus

tus

tus statio, quod res furtiva, vel a fure deprehensa vel se defendente derelicta, aut extra laesi domum et custodiam inventa a fure amota maleficii indolem non mutat.

§. 30.

Fingās furem metu aut vi costum rem furtivam in ipsis adhuc laesi aedificiis deficientem, et in fuga saltem quaerentem. Quid statuendum de deprehensa, in fuga armis se defendente? Occidens tenetur de homicidio; vulnerans de corporis laesione, et semper in re illicita versatus quod est, de iniuriis; minime vero furti qualificati luit poenam ordinariam, sed inchoati extraordinariam. Erraverunt adeo qui Senatus Doebelenſis fuerunt auctores, ut furem furti non consummato fugientem et armis contra persequentes se defendentem, ad poenam furti armati ordinariam, suspensam scilicet, subeundam condemnaret, quod **HOMMELIUS** all. cit. §. 18. testatur. Male ex facti vius decisione, peius et erronea, qualis fuit ista Doebelenſium, obſervantia fuerit fornhatur. Demiremur, an dolcamus, hanc, quae haec paucos, qui iurisdictioni praesunt, laborare videas, facillime tatem?

§. 31.

Furandi animo accessit armatus, sepositis armis seque intrat inermis, inermisque res contraecat, spolioque onustis recedit, et, quae parata reliquit, recipit arma, ut fugam armatus munitur. Iuste laesus persequitur deportantem rem furtivam, et quisquis sua bona defendit iure, ubi illa inveniuntur. Si rem furtivam non deiciat fur, et potius, luci retinenda causa, armis utatur, fur habetur armatus et iure poenae. Insistit enim animo laedendi, et hoc est, quod legis imperio puniunt in fure armato. Dissentiant quidem **SOCIUS** §. 194: **VOHNHARDTUS** ad **Carpz.** l. c.; **QUIROKERIUS** §. 351. quibus vero supra satisfecisse arbitror. Cuius rei et hoc anno a Regimine Magdeburgico iudicatae exemplum exhibent ad quae inquirentis iudicis munere defangens conscripsi et hoc dicenda ex officii mei publici ratione obtuli. **IOHANNES** **ARNDTUS** **KUNZIUS** quidam, pluribus focis stipatus, ut furtum faceret, aedes alienas ingreditur. In itinere baculum, quem habet, nodosum ferreisque circulari munitum extra furti faciendi locum ita seponit, ut ex furto reduci praesto sit, fociam defensuro. Vere et acta hoc telo non vius est maleficii criminalis **KUNZIUS** iudicavit, ob nonsum vero baculi qui instar teli fuit, et alias, quae adfuerunt, in furti poenam

mitigandi causam operam publicam praestantem

Fur porro dominus abiectionem inchoatam, si iste armis se defendit.

Deerat enim a requirunt. Peius molesta, hinc natura, non studio armis sibi contraeatur interea neque executio illi iure, utpote

Furtum non plena poenam inchoatam sollicita, non remota. Nam vero in focis delicti, enim omnium poenam esse, et sic et firmat

Armatus fur, poenam in fine art. postquam iudicatus fuerit, non tenet sequestrari poenales poenam et maritima fore huiusmodi publici rationem, si de, quotquot fuerint

mitigandi causas, istum Kunzium extra ordinem poenae operum publicarum in vinculis per integrum quadriduum praestandarum subiecit.

§. 32.

Fur porro fugiens rem furtivam deicit; insequens vero dominus abiectas res non recipit, sed furem, ut illum comprehensum iudici tradat, persequi instat. Ne apprehendatur, iste armis, quae ad hunc specialem casum parata habuit, se defendit. Furem, armati furii lege non teneri statuo. Desat enim ab initio omnis laedendi animus, quem leges requirunt. Penes persequentem erat, rem ablatam, absque ulla molestia, recipere. Sibi imputet ipsi dominus, qui, iustitiae naturalis iuris excedens, salutis et securitatis publicae studio arreptus, furem longius persequens vitae periculum sibi contrahit ex armati fugientis faris defensione. Tenetur interea fur de delicto, quod defensio armata peperit, neque excusatur naturali vitam et personam defendendi studio iure, utpote qui ab initio in re illicita versabatur.

§. 33.

Furtum armatum simplex habetur ob amorum gestatorum plenae probationis defectum. Cuius corporis delicti certitudinem sola vero rei confessio, maxime quae tormentis extracta, non adstruit, qua in re humanitatis studiosum magistrum in all. diss. §. 35. mecum sententiam video. Eam vero malefici confessionem sufficere putaverim, quam socii delicti, confessionis auctoris ignari, confirmant. Hic enim omnimode earundem idearum concursus, quam errorem esse, nullo iure praesumi potest, fidem iudicis roborat et firmat.

§. 34.

Amatus fur, qui inermis quolibet modo lege excusatur, poenam exspectet, quam Constitutio nostra criminalis postea art. 159. mitiorem ordinavit. Substituunt autem Richter indices, auctoritate verborum: und ermessung des Richter in ander weg et oder einer andern dergleichen schwezer forales poenas aut libertatem restringentes. Effossio oculorum et manus amputatio aut aliae corporis mutilationes diu in foro humanioris Germaniae exoleverunt. Fulligatio, poena publicum et ergastuli aliaque istis similis poena in correctionem, si qua sperari queat, hominis decerni solet. Vides, quotquot ad Art. 159. C. C. C. commentati sunt, idem sentientes.

§. 35.

Furti armati societas, cum ut aliorum criminum, societas furorum, communio contrahatur, ita et ex ea lege punienda videtur. In furum tamen armatorum societas et adiutoribus puniendis grauiorem et obierusantiam et in opinionem, quam et quorundam Germaniae territoriorum leges provinciales adprobant, inuenies. Volunt enim omnes, qui ad manum seu turbam armatorum furum pertinent, poenam armato, etsi ipsi nec armis instructi fuerint, aut armati non sint. Approbat hanc grauem sententiam Edict. Elect. Saxonic. de 1753; wegen der Räuberbanden, quod ad Edict. de 1710. vsque ad 1719, wegen geschwinder Epequung der Räuber und Diebe, prouocat. Hac lege moti, regulam, quod socius inermis seque ut armatus auctor puniatur. generaliter pronunciauertur HOMMELIUS all. dist. §. 24; HELMBOLDIUS all. dist. §. 63; CARRACH in redit. Methellen und Güttingen in penit. Säch. nr. 6. et 78. Conf. etiam WERNERUS Ob. select. p. 3. obl. 161, et KOCH c. l. §. 193. Hanc qui sententiam amplectuntur, socios, qui scalam, qua fur armatus ascendit, seruarunt, qui excubiis functi, qui furti commisionem sibi stipulati sunt, qui, lucri causa, furi armato receptaculum promissere, quiue alio modo cum fure armato societatem iniere delicti, laqueo puniendos esse omnes, contendunt.

§. 36.

Equidem sententiam diuidendam arbitror.

Armata qui manu excubias egerunt, aut qui armati cumque vi, quamuis sine armis facta, in auxilium laesi domum uenientes cohibuerunt, aut qui, ut furtum ab armato fure furi auctores susforesque fuerunt, aut qui furi inermis auxilium exhibuerunt, seque ut armaret, consilio et persuasione laecerunt, hos omnes, absque haesitatione, ordinariae lae poenae subiiciendos censeo. Ipsi enim uel armati erant, uel sententur, cum eorum ope et consilio arma adhibita sunt. Qua in re calculum obtinui legis generalis Borussiae l. c. §. 13 16. seqq. Horum numero qui non continentur, aequiore merito ac aequitatis colore solutorem inermem, quo incio inuito, auctor criminis arma sumit ac poenae ordinariae lae qui iustum periculum contrahit, suffocationis poena dignum indicabimus? Intercedit et recta ratio. Nolenti et ignotis aliena facta imputari non possunt, et ideo socii isti solius furti simplici, cuius conscientiam habuerunt, et in quod per-

petrandu
MELIO l.
bat, HET
armati
na efficiat
huc socie
et volent
it, socie
simplici
luis in R
rum eni
gnt furti
tum recep
legalem
HANNEM
requiri d
poenae e
quae mot
dinaris P
fedit, au
amorum

Equi
ceptorum
exipicare
inferioris
infar sign
rum eni
quam hab
vero crim
tuelam u
ne extins
o) Die
Orb
in p
l) Al
funa

Quoad
differt. Fe
indemnitas

Iam
patiando
petran

petendum conferunt, lege poenae tenentur. HOMMELIUS l. c., qui plane a me dissentit, oppono, qui mea probat, HEMBURGIUM in all. diff. §. 66. et 67. Ut ergo furis armati locus ordinaria, faucium scilicet compressionis, poenae afficiatur, scientem volentemque intulisse criminis cum armato iure societatem, absolute requiritur. Quando haec a sciente et volente iniis cum iure armato societas probari non potuerit, socius furis armati extra ordinem, ad instar socii furis simplicis, puniendus erit. Mecum consentit HOMMELIUS filius in Rhaps. Obl. 296, et, nisi fallor, juris analogia. Doctorum enim senatus et observantia tori furti magni socios magis furti poenae ordinariae obnoxios non iudicat, nisi tantum receperint ex furto, quantum desiderant ad furti magni legalem quantitatem. Kressl. ad Art. 177. C. C. §. 1. nr. 4. BAUNEMANN ad L. 21. de furt. Hinc colligo, convictos poenae de eo, quod delictum atrocius et grauius reddit, quos poenae eius absque vlla mitigatione subiicit. Haec sunt, quae mouent, vt socium furis armati poena armati furti ordinaria plesti posse negem, nisi actuale factum eius accesserit, aut socius, reliquos armatos esse, vel sciuerit, vel amorum vsum concesserit.

§. 37.

Equidem furti armati, vt omnium delictorum non exceptorum, poenam viginii annorum praescriptione deleri et exstinguere, nota res est. Ius attamen provinciae Austriae inferioris et Comitatus Tyrolensis hanc praescriptionem, ad instar singularis exceptionis, furto qualificato tribuit. Furtum enim simplex, harum prouinciarum iure, in eo excepto criminalis Austriae Constitutio, omnem praescriptionis ne extingui eo ipso vetat b).

a) Nieder-Oester. Landesordn. P. 1. art. 13. Tyrol. Landesger. Ordn. P. 1. art. 43. Joh. Hud. Engau von der Verjährung in peinlichen Fällen, Jena 1750. §. 74.

b) Allgem. Gesetzbuch über Verbrechen und deren Bestrafung, Wien 1787. P. 1. C. 7. §. 183.

§. 38.

Quoad obligationem civilem furtum armatum a simplici non differt. For armatus ad rem furtiuam restituendam et ad omniem indemnitatem praestandam optimo maximo iure tenetur.

§. 39.

Iam propius de fure armato ex iure *Civitate* nostrae *provinciae* praevidendo dispiciamus.

*Wita uer
non permissa
Fri. ex correct
petulan. tu
ontur.*

Friderici II. epistola de 27. Jul. 1743, facit quidem morte punire prohibet, nisi homicidium accedat, ex quo colligere posse videtur, solam armorum gestationem laquei poenam non sequi. Propositis tamen specialissimis legibus 8. April. 1750, et 17. Jan. 1751. Edictis constituit, fures et effringentes aedes, ut furtum facerent, aut cateruatum fures, aut quacunq; vi maiori in furto faciendo grassantes, maiorem improbitatem ostendant, ex hac causa vel saucium oppressionem in patibulo, vel dationem in publicum opus perpetuam, aut temporaria plectendos esse; iubens, ut hac in re magistratus sui animi motum sequatur. Nouissimus iuris nostri Codex P. 2. tit. 20. furem armatum, qui armis non usus est, (§. 1187.) operi publico faciendo ergastulo conclusum addicit, cum correctione corporali, quam recipiendus et dimittendus patitur, eumque in ergastulo emendare iubet, cuius temporis flagrantiam iudex ita statuatur, ut, nisi singulares rationes flagrantiam quinquennium non excedat; qualis exasperandi causa est, in fure armato, armis vero non utente, postas publicas spoliandi, qui scilicet ad octennium ergastulo mancipari potest (§. 1188.) Ob concursum delictorum, aut furti violenti reiterationem, exasperanda est poena. (§. 1187. seq.) Qui vulnera armis, siue silente lege, vi §. 1189. seq. analogiae, decenniali opere publico in castellis, quoad ad vitae tempus extendi potest, puniatur. Vulneratio letalis, etsi mors non secuta sit, (§. 291. seq.) gladio, et homicidium cum furto coniunctum poena reus simpliciter puniatur. Qui, in fuga se defendens, persequenter necat, gladio perimatur. De re furtiva ante defensionem constituta lex tacet. Furtum cateruae duces (§. 1210.) laqueis puniunt, et reliquorum in turba delinquentium poena corporalis aggrauata est.

§. 40.

Constitutio Aulica, quam Iosephus II. anno 1785 promulgauit, P. 1. §. 167. furem armatum pro varietate circumstantiarum puniunt, carcere duriori vel leniori, longiori modo, modo breuioris temporis, cum vinculis et castigatione coniuncto, vel non, in poenam constituto. Socii poenam constituit ubique mitigatam. Lex ista omnem de furto locum plene non persequitur, attamen non silet, ut plures aliae, de furto armato, quod in aedificiis, inhabitatoribus vacuis, perpetratum est.

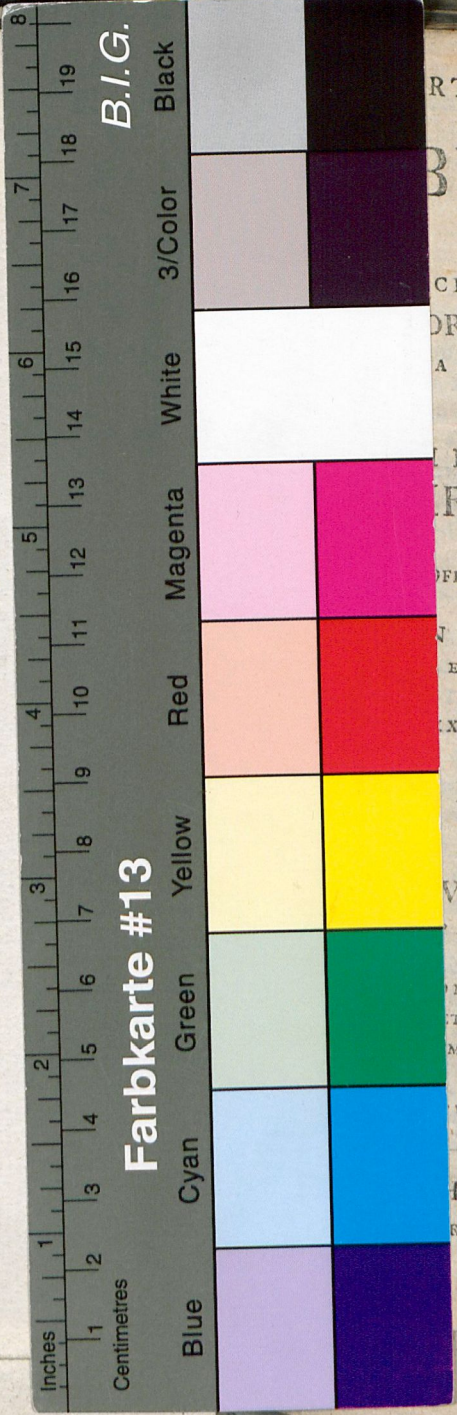
Tanrum.

Halle, Diss., 1792/94

ULB Halle
001 930 540 3

B.I.G.

Farbarte #13

Black
3/Color
White
Magenta
Red
Yellow
Green
Cyan
Blue

RTATIO INAUGVRALIS, 2
DE
BVS ARMATIS,

QVAM,
CRETO ET AVCTORITATE
ORDINIS IVRECONSULTORVM
A FRIDERICIANA HALENSI,

PRAESIDE
RO ILLVSTRI
RIST. WOLTAER

L. V. D.
PFOSSORE PVBLICO ORDINARIO,
N IVRE DIGNITATIBVS OBTINENDIS
ERVDTORVM DISQVATIONI
X SEPT. MDCCLXXXII.

SVEMITTIT
AVCTOR
VL. LVDOV. STELZER,
RINCIPI REGIO BORVSSORVM
AVGVSTO FERDINANDO
NSILIIS IVSTITIAE,
TVRAE SCHRAPLAVIENSIS PRAEFECTVS,
MMISSARIYS IVSTITIAE
DVCATVS MAGDEBVRGICI
VS MANSFELDICI RECEPTVS.

H A L A E
RIDER. WILH. HVNDTIL.

(1792)